

Peter Boyle: Libyen: Hur Gaddafi blev en diktator med stöd i väst

[Ur [Links International Journal of Socialist Renewal](#) 25 februari 2011.]

Den 22 februari skröt Muammar Gaddafi i den statliga televisionen att det libyska folket var med honom och att han *var* den libyska revolutionen, trots att hans krympande armé bestående av specialvakter och legoknektar samtidigt försökte dränka en folklig revolution i blod.

Civila besköts och bombades från helikoptrar och flygplan. Krypskyttar med högeffektiva gevär sköt in i obebäpnade folkmassor. Två piloter flög sina stridsflygplan till Malta hellre än att bomba sitt eget folk, och ytterligare två rapporteras ha kraschat sina jetplan hellre än att angripa civila. Delar av de väpnade styrkorna, flera diplomater och ett antal ministrar har övergivit regimen, och när denna artikel skrivs var östra Libyen i händerna på revolutionära folkkommittéer.

Och när fler delar av Gaddafis väpnade styrkor började gå över till folket gav han order om att trupper som vägrade att skjuta sitt eget folk skulle avrättas.

Trots Gaddafi-regimens desperata försök att stänga landet genom att blockera internet och stänga ute journalister så fick världen se ohyggliga bilder på blodbadet.

Först försökte Gaddafis son Saif al Islam (som på senare år varit en älskling för giriga amerikanska och europeiska bolag) och sedan Gaddafi själv förneka massakrerna, på samma gång som de hotade det libyska folket med skoningslös vedergällning mot de som vågade sätta sig upp mot regimen.

Alltmedan regimen folkmord mot det libyska folket avslöjades tog det dagar innan regeringarna i USA och västvärlden ansåg sig redo att fördöma regimen för dessa ohyggligheter. Så sent som 23 februari hade USA:s president Barak Obama ännu inte fördömt Gaddafi vid namn.

Från "förbrytarstat" till nyliberal skyddsling

Men under 1980- och större delen av 1990-talet angreps Gaddafi-regimen av samma regeringar i väst som en "terroristisk förbrytarstat" på grund av dess politiska och materiella stöd till flera nationella befrielseörelser i hela världen. President Ronald Reagans administration införde ekonomiska sanktioner mot Libyen och genomförde bombanfall för att försöka mörda Gaddafi.

1988 besökte jag Libyen som journalist för vänstertidningen *Direct Action* och besökte Gaddafis sönderbombade hem. Jag skrev flera artiklar som beskrev och försvarade 1969 års revolution i Libyen.

Men mot slutet av 1990-talet inleddes hemliga förhandlingar om ett närmande till USA och andra regeringar i väst. Först upphävdes FN-sanktionerna 1999 och 2006 hävde även USA sina sanktioner och normaliserade relationerna.

Europeiska ledare strömmade till Libyen med giriga affärsmän hängande i rockskörten, och inom kort var flera europeiska oljebolag åter i verksamhet med banker, flygbolag och hotellkedjor i hämlarna. Den tidigare brittiske premiärministern Tony Blair och den skandalomsusade italienska presidenten Silvio Berlusconi spelade framträdande roller under denna process.

Gaddafis son Saif var en nyliberal galjonsfigur för Libyen. Han erbjöd ökad tillgång till kapital, skatteförmåner och privatisering. Enligt en rapport från den libyska regeringen i april 2010 har regimen under de senaste 10 åren privatiserat 110 statligt ägda företag. Samma rapport lovade att med tiden privatisera 100% av den libyska ekonomin. Framtidsutsikterna på privatisering av oljeraffinerierna och andra delar av oljeindustrin utlovar lukrativa profiler.

Amerikanska intressen

Oroliga att de skulle gå miste om något till de europeiska konkurrenterna bildade en grupp mäktiga amerikanska bolag (inklusive BP, Chevron, ConocoPhillips, Dow Chemical, ExxonMobil, Fluor, Halliburton, Hess Corporation, Marathon Oil, Midrex Technologies, Motorola, Northrop Grumman, Occidental Petroleum, Raytheon, Shell och United Gulf Construction Company) en amerikansk-libysk affärssammanslutning för att komma ikapp.

Bland Gaddafi-regimens nya lobbyister i Washington fanns den framstående nykonservativa politikern Richard Perle, före detta tjänsteman i försvarsdepartementet under Reagan och ordförande i USA:s försvarspolitiska råd under George W Bush.

Enligt den amerikanska politiska journalisten Lauren Rozen reste Perle till Libyen som betald rådgivare åt Monitor Group, en ansedd konsultfirma från Boston med nära band till ledande professorer vid Harvard Business School:

Enligt ett PM från Monitor 2007 fanns bland de framstående figurer som de hade rekryterat för att resa till Libyen och träffa Gaddafi ”som en del av Projektet för att förbättra Libyens och Muammar Gaddafis profil”, Perle, historikern Francis Fukuyama, Mellanösternforskaren Bernard Lewis från Princeton, David Frost – känd för att ha intervjuat Nixon, och grundaren av MIT:s medialaboratorium Nicholas Negroponte, bror till den tidigare verkställande statssekreteraren och ledaren av den nationella säkerhetstjänsten John Negroponte.

Enligt ett faktablad som sammanställts av Reuters den 23 februari har flera stora amerikanska oljebolag, inklusive ConocoPhillips, Marathon Oil och Hess Corp, nu avsevärda intressen i den libyska oljeindustrin. Men 80-85% av Libyens oljeexport går till Europa och bolag som British Petroleum, Italiens Eni, Spaniens Repson och holländska Shell har en del av de största andelarna.

Italienska intressen

I den brittiska *Guardian* från 23 februari beskrev To Bawden och John Hooper Berlusconis roll under Europas uppvaktnings av Gaddafi-regimen:

Gaddafi och Berlusconi har en strålande varm personlig relation. Mindre väbekant är dock det faktum att Berlusconi har affärer ihop med en av den libyska statens investeringsförmedlare. I juni 2009 skaffade sig ett Hollandsregistrerat företag som kontrolleras av det libyska företaget Arab Foreign Investment Company en 10%-ig andel i Quinta Communications, ett Parisabaserat företag som producerar och distribuerar film. Quinta Communications grundades 1990 av Berlusconi tillsammans med Tarak Ben Ammar, brorson till den bortgångne tunisiska ledaren Habib Bourguiba.

Den italienske premiärministern äger 22% av bolaget via ett Luxemburgregistrerat dotterbolag till Fininvest, det företag som är centrum för hans utbredda affärsimperium. I september förra året placerade libyerna en styrelsemedlem i Quinta Communications' styrelse jämte Berlusconis representanter.

Libyska investerare har redan betydande intressen i flera strategiska italienska företag. De sägs äga omkring 1% av Italiens största oljebolag, Eni; LIA [Libyan Investment Authority] har en 2%-ig andel i flyg- och försvarsgruppen Finmeccanica; Lafico [Libyan Arab Foreign Investment Company] tros äga mer än 2% av Fiat och nästan 15% av ett börsnoterat telekommunikationsföretag, Retelit.

Libyerna äger också 22% av kapitalet i textilföretaget Olcese. Kanske deras mest kända investering är en andel på 7,5% av serie A-klubben Juventus. Men det utan tvekan mest kontroversiella är en 7,5%-ig andel av Italiens största bank, Unicredit.

EU:s senaste årsrapport om vapenexport avslöjade Libyens största leverantör av militär materiel i Europa, rapporterade *Deutsche Presse-Agentur*:

Italien som beviljade exportlicenser på totalt 112 miljoner euro, där största delen utgjordes av en licens värd 108 miljoner euro för militära flygplan, [var den största leverantören]...

Malta var näst största exportör, efter att ha godkänt försäljning av en sändning handeldvapen till ett värde av 80 miljoner euro...

Tyskland kom trea på listan med licenser på 53 miljoner euro, främst för elektronisk störningsutrustning för att störa mobiltelefoner, internet och GPS-kommunikation...

Därpå följde Frankrike med 30,5 miljoner euro, följt av Storbritannien med 25,5 miljoner euro och Belgien med 22 miljoner euro.

Brittiska intressen

Guardians Bawden och Hooper skriver:

Omkring 150 brittiska företag skaffat sig en närvaro i Libyen sedan USA och Europa hävde sina ekonomiska sanktioner 2004, sedan landet hade av sagt sig terrorismen, upphört med sitt kärnvapenprogram och överlämnat två misstänkta för Lockerbiebombningarna.

Den högsta profilen har oljebolagen hållit, ivriga att exploatera Libyens väldiga reserver av fossila bränslen. I ett avtal som Tony Blair ordnade 2007 skrev BP under ett avtal om provborringar värt 560 miljoner pund, som gav dem tillåtelse att leta efter olja och gas, både i havet och på land, i ett samarbetsbolag med Libya Investment Corporation. Även Shell letar efter olja i Libyen när västföretag försöker utnyttja ett land med de största oljereserverna i Afrika och betydande gastillgångar.

Flotta återförsäljare som Marks & Spencer, Next, Monsoon och Accessorize har också etablerat sig i landet för att betjäna den växande medelklassen, när oljeinkomsterna nu har "sipprat ner" till bredare befolkningsskikt i Libyen.

Bolag som ingenjörföretaget AMEC och avfallshanteringsföretaget Biwater har levererat tjänster till Libyen, som använder sina oljeinkomster för att omvandla landet med hjälp av en orgie i infrastrukturinvesteringar som kommer att kosta omkring 310 miljarder pund under det närmaste årtiondet.

Den brittiska exporten till Libyen har under de senaste åren rusat i höjden till omkring 930 miljoner pund, samtidigt som farten i affärerna i Libyen efter att sanktionerna hävts är så hög att ekonomin lyckades växa med omkring 5% förra året, medan större delen av resten av världen kämpade.

I sin privata svit på Nayfairs femstjärniga hotell Connaught Hotel berättade Gaddafis son Saif för *Daily Mirror* förra året:

Tony Blair har en utmärkt relation till min far.

För oss är han en personlig vän till familjen. Jag mötte honom för första gången för omkring fyra år sedan på [Downing Street] nummer 10. Sedan dess har jag träffat honom flera gånger i Libyen där han bor hos min far. Han har kommit till Libyen många, många gånger.

Libyen gav Blair förtroendet att bli rådgivare åt LIA, en roll som Blair nu förnekar.

Men Blair har skött sitt smutsiga arbete bra. Som ett reportage i den brittiska tidningen *Independent* den 9 februari 2011 avslöjade:

Sedan relationerna mellan Libyen och Storbritannien tinat upp har officerare mellan 2008 och 2009 gjort många resor till Tripoli för att utbilda polisen, och Storbritannien har godkänt export av tångas, ammunition för att kontrollera folkmassor, ammunition till handeldvapen och utskjutningsanordningar för dörrbrytande projektiler.

För tre år sedan samtyckte ministrar till att leverera fordon beväpnade med vattenkanoner till Libyen. Det finns också obekräftade rapporter om att det förekommit kravallfordon tillverkade av brittiska företag under tillslagen i den libyska staden Benghazi, där massor av människor har blivit dödade.

En av de blodtörstiga bataljoner som står under ledning av en annan av Gaddafis söner, Khamis, är enligt en rapport från *Associated Press* en brittiskutbildad enhet.

Folket drar det kortaste strået

Även om Libyens oljeexport har gjort det möjligt för landet att bygga upp utlandsreserver på 150 miljarder dollar, så är nästan hälften av dess ungdomar arbetslösa, enligt den oberoende afrikanska nyhetsbyrån *African Online News*:

Libyen är det rikaste landet i Nordafrika... Men det återspeglar inte den genomsnittliga libyerns verkliga ekonomi, där omkring hälften av befolkningen hamnar utanför den oljedrivna ekonomin. Arbetslösheten är förvånande 30%, och ungdomsarbetslösheten beräknas till mellan 40 och 50%. det är den högsta i Nordafrika.

Även andra utvecklingsindikatorer visar att en obetydlig mängd av oljedollarna har investerats till de 6½ miljoner libyska invånarnas bästa. Utbildningsnivån är lägre än i grannlandet Tunisien, som har ont om olja, och så förvånade många som 20% av libyerna är icke läskunniga. Majoriteten av den missgynnade hälften av befolkningen saknar ordentliga bostäder. Den allmänt höga prisnivån i Libyen tar också hårt på dessa hushåll.

Men nyckeln till det folkliga missnöjet är bristen på arbetstillfällen, som står i skarp motsättning till bilden av Libyen som en rik nation som regimen och dess sovjetliknande media hela tiden propagerar.

De få möjligheter som vanliga libyer har tillgång till är polisen eller armén, byggnadsarbete och småhandel. Men även här krävs det kontakter och mutor för att ha någon chans.

Enligt en rapport från Libyan National Oil Company (NOC) från oktober 2010, sysselsätter oljesektorn bara 4.900 libyer, med ytterligare 1.000 som utbildas utomlands.

En förrådd revolution?

På 1980-talet angreps Gaddafi-regimen av Reagan-administrationen därför att den på den tiden antog en kraftfullt antiimperialistisk linje och gav ekonomisk och materiell hjälp till många nationella befrielseörelser. Det fanns också några märkliga högersektorer som sökte och ibland fick generösa gåvor från Libyen. Gaddafi-regimen lade sig på ett katastrofalt och ibland blodigt sätt i fraktionsmotsättningarna inom den palestinska befrielseörelsen.

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)